

ФАКУЛТЕТ ПРИРОДНИ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Компетентностна характеристика

на

Специалност: **1.3.4. Педагогика на обучението по физика и информатика**

Професионално направление: **1.3. Педагогика на обучението по...**

Област на ВО: **1. Педагогически науки**

ОКС „**Бакалавър**“

Професионална квалификация: **учител по физика и информатика**

Срок на обучение: **4 години (8 семестъра)**

Форма на обучение: **редовна**

I. ПРОФИЛ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

• АКТУАЛНОСТ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

В съвременното информационно общество, в което се осъществява дигитална трансформация на множество сектори от икономиката и общественения живот, потребността от учители по природните науки като Информатика, Информационни технологии и Физика е съществена. Имено учителите по тези учебни предмети подготвят дигиталното поколение да използва информационните технологии, за да трансформира знанията за природата в технологични знания, да търси информация, да я структурира по нов начин и да я използва както за управление на процеси и събития, така и за комуникация в социален, личностен и професионален аспект.

Реализацията на младите хора във все по-глобализиращият се дигитален свят изисква високо ниво на тяхната дигитална компетентност, за формирането на която са нужни учители с високи професионални качества. Подготовката на такива учители определя актуалността на специалността *Педагогика на обучението по физика и информатика* като в национален, така и в европейски контекст.

• ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Основна цел на обучението е формиране на общи знания в областта на математическите науки, професионални умения в областта на компютърните науки и физиката, психолого-педагогически и методически компетенции за успешна реализация на завършилите специалността в основната (прогимназиален етап) и средна образователни степени на училищно образование.

Специфичните цели на обучението включват трайно формиране на ключови, базисни и специфични компетенции на учителите по физика и информатика, с които те да могат да осъществяват успешен учебен процес, да извършват изследователска научна дейност за създаване на нови знания, да внедряват новите знания в преподавателската си практика, да ги разпространяват в професионалната учителска гилдия и общественото пространство, да осъществяват пълноценни контакти с ученици, родители и учителски колективи.

• ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА УЧЕБНИЯ ПЛАН

✓ *Основни структурни характеристики на учебния план*

Обучението по специалността е съобразено с Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ от 11.11.2016 г. (Обн. ДВ. бр.89 от 11 ноември 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 18 декември 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.10 от 5 февруари 2021 г.) и Наредба № 15 от 22.07.2019 (Обн. ДВ. бр.61 от 2.08.2019 г., изм. и доп.

ДВ. бр.101 от 27.11.2020 г.) за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

Основните тесни области на знание, на базата на които е изграден учебният план (според Класификация на областите на образование и обучение 2015 (КОО 2015) са: 011 Образование; 053 Физически, химически и науки за Земята; 061 Информационно-комуникационни технологии. В учебния план на специалността „Педагогика на обучението по физика и информатика“ съществуват връзки от взаимно свързани дисциплини във всяка от споменатите области.

✓ ***Съдържателни параметри на учебния план***

- **фундаменталната подготовка** се осигурява с верига учебни дисциплини даващи математически знания, основни умения в компютърните технологии, в програмирането с процедурни и обектно ориентирани езици, общата физика, физиката на земята и атмосферата.
- **специализираната подготовка** се осигурява с верига от учебни дисциплини, осигуряващи компетенции за визуално програмиране, операционни системи, бази от данни, мултимедийни системи и web дизайн, компютърни мрежи и структури от данни, компютърно моделиране с визуална програмна среда, математически методи на физиката, атомна и ядрена физика, теоретична физика, методика и техника на физическия експеримент, изследвания във виртуални и отдалечени среди.
- **профилиращата подготовка се осъществява с дисциплини**, насочени към формиране на професионални компетенции за учителски труд, свързани със съдържанието на учебните предмети информатика и информационни технологии, частните дидактики (методики) на тези учебни предмети, практическите педагогически дейности (хоспитиране, текуща педагогическа практика и стажантска практика), приобщаващо образование, управление на образователни институции и на взаимоотношения в образователна среда, педагогически взаимодействия в мултикултурна среда, гражданско образование и лидерство в образованието.

✓ ***Методологически и технологични аспекти***

Обучението по специалност включва задължителни учебни дисциплини, задължителни избираеми учебни дисциплини, факултативни дисциплини и педагогически практики. В обучението по задължителните, избираемите и факултативните дисциплини се използват класически и иновативни методи, учене чрез правене, изследователски и проекти методи. Практика е да се

прилага смесена форма на обучение – традиционно обучение, подкрепено с електронно (асинхронно и синхронно) обучение.

Местата за провеждането на педагогическите практиките са основни училища, профилирани и професионални гимназии.

Активните форми на обучение включват изготвяне на реферати, курсови задачи, курсови работи и портфолиа, участие в студентски научни конференции и включване на студентите в екипите за работа по теми от ФНИ.

Оценяването на знанията, уменията и компетенциите на студентите по дисциплините от специалността се извършва с изпити, текущи оценки и активни форми на обучение.

Обучението по специалността е с продължителност от 8 (осем семестъра), като общият брой кредити за целия курс на обучение е 240 ECTS кредита.

• ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ

Професионалното предназначение на бакалавъра по *Педагогика на обучението по физика и информатика* е да се реализира като учител по учебните предмети Физика, Астрономия, Информатика и Информационни технологии в средното училище.

Бакалавърът по *Педагогика на обучението по физика и информатика* има следните други възможности за професионална реализация: заемане на длъжности в области, изискващи педагогическа правоспособност – организационно-управленчески, културно-просветни, методически и други структури. Получената специализирана подготовка в областта на компютърните науки позволява реализация като програмист, системен администратор, разработчик на Web ресурси и др.

II. КОМПЕТЕНТНОСТЕН ПРОФИЛ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Компетентностният профил на специалността е изграден въз основа на спецификата на обучението на студентите в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., като съчетава в себе си дескрипторите на:

- *Европейската квалификационна рамка (ЕКР)* за резултатите от ученето за Ниво 6, подниво 6Б¹;
- *Националната квалификационна рамка на РБългария (НКР)* за ниво Ниво 6, подниво 6Б;
- *Рамката за дигитална компетентност (DigComp2.0).*

Едновременно с това компетентностната характеристика на специалност *Педагогика на обучението по физика и информатика* е

---

¹ Ниво 6, Подниво 6Б – ОКС „Бакалавър“, 240 ECTS кредита

изградена и върху *ключовите умения за ученето през целия живот*², дефинирани от Европейската комисия, които включват знания, умения и компетенции, необходими за личностно развитие, пригодност за работа, социална интеграция и активна гражданска позиция в локален, регионален, национален и глобален контекст.

Компонентите на компетентностната характеристика включват:

- **знания** – основни и фактологически;
- **умения** – познавателни (включват използването на логическо, критическо, интуитивно и творческо мислене) и практически (включват сръчност и използване на методи, материали, уреди и инструменти);
- **компетентности**;
- **отношения**.

Компонент 1: ЗНАНИЯ

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- притежава задълбочени теоретични и фактологични знания за физичните закони и техните приложения; владее понятийния, терминологичния и математическия апарат на физичната наука;
- познава най-новите постижения в сферата на компютърните и операционни системи, принципите на обектно-ориентираното, блоково, визуалното и събитийното програмиране;
- интерпретира самостоятелно придобитите знания, като използва познатите му закономерности на педагогическите явления, управлението на взаимоотношенията в мултикултурна среда, управлението на образователни институции с отчитане на психологичните характеристики на учениците от различните възрастови групи, проблемите на приобщаващо и гражданско образование, въпросите за лидерството в образователни институции;
- осмисля въпроси, свързани с динамиката в задължителната учебна документация – видове Нормативни Наредби на МОН, Държавни образователни стандарти, Учебни програми за общообразователна и профилирана подготовка по предметите физика, астрономия, информатика и информационни технологии.

Компонент 2: УМЕНИЯ

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- притежава умения за прилагането на съществуващи теоретични модели от областта на физиката, информационните технологии, общата и частните дидактики;

---

² European Union. *Key Competences for Lifelong Learning*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>>

- владее методи и средства, позволяващи решаването на специфични задачи, свързани с конкретни учебни и научни проблеми в преподаването на природните науки - информатика и физика;
- притежава специализирани умения за решаване на конкретни проблеми, свързани с разработването на научни изследвания по теми от профилираното учебно съдържание по учебните предмети информатика, информационни технологии, физика и астрономия;
- владее умения, необходими при планирането и извършване на физични експерименти, включително и във виртуални среди.

Компонент 3: КОМПЕТЕНТНОСТИ

➤ Грамотност

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- притежава умения за устно и писмено изложение в различни учебни и комуникативни ситуации;
- притежава умения за откриване, събиране и обработване на информация от различни източници, умения за защита и синхронизиране на собствената информация с подходящи инструменти върху различни дигитални или облачни устройства.

➤ Мултилингвална компетентност

Бакалавърът по *Педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- притежава знания по отношение на лексиката, граматично-функционалните категории на английския (чужд) език;
- разбира смисъла и извлича подробности от специализирани текстове на английски език, насочени към предметните области информатика и физика;
- умее да си служи със специализиран софтуер за превод.

➤ Математическа компетентност и компетентности в наука, технологии и инженерство

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- познава и владее терминологичния апарат на математическите дисциплини (напр. Линейна алгебра и аналитична геометрия, Математически анализ, Математическо моделиране и статистика);
- разсъждава като прилага математически модели в алгоритмичните схеми и физичните процеси;
- разчита статистически данни, графики, таблици и др., които да използва при обучението си или при разработването на научни изследвания и/или публикации;

- прилага изследователски подход при решаването на поставените задачи.

➤ **Дигитална компетентност**

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- разбира как цифровите технологии подпомагат общуването, творчеството и иновациите, като осъзнава техните възможности, ограничения, влияние и съответните рискове;
- познава и спазва правните и етични норми при използването на дигитални технологии в учебния процес, при самоподготовка и при общуване със студенти и преподаватели;
- използва цифрови устройства и ресурси в собственото си обучение (формално или неформално), за да подобри неговата ефективност;
- създава електронни дидактически ресурси, които да използва в преподавателската си работа под формата на електронни уроци, видеодемонстрации, симулации на дейности и електронни тестове;
- умее да осъществява преподавателска дейност от разстояние, като за целта използва подходящи обучителни платформи за асинхронно и синхронно обучение;
- работи върху споделени обекти във виртуални облачни пространства, като осъществява диференциация и индивидуализация на обучителния процес
- познава функциите и умее да работи с различни устройства и софтуер с цел общуване с другите студенти и с преподаватели по време на обучението, при самостоятелната си подготовка за учебните занятия и при реализирането на научноизследователска дейност в дигитална среда (вкл. и разработване на научни публикации под ръководството на преподавател);

➤ **Лични и социални компетентности и компетентност за учене**

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- познава собствените си образователни потребности, планира и осъществяват повишаване на професионалната си квалификация и компетентност, използвайки знанието като средство за познание и в съответствие със Закона за предучилищно и училищно образование;
- умее да работи в екип (вкл. и с представители на други култури);
- проявява самостоятелност при вземането на решения;
- демонстрира толерантност, проявява емпатия и приема гледни точки, различни от неговата;
- уважава културните различия и проявява отвореност към другостта;

➤ **Граждански компетентности**

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- познава общите европейски ценности и основните човешки права;
- може да посочи и познава основни събития и исторически личности от националната, европейската и световната история;
- демонстрира умения за критически прочит на информацията, поднесена от различни медии.

➤ **Познания за (собствената и други) култури и комуникативна компетентност**

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- познава местните, националните, европейските и други култури по света (вкл. техните езици, културно наследство, традиции, артефакти);
- притежава критична културна осъзнатост, която включва оценяване на различни гледни точки, практики и продукти в собствената и чуждата култура;
- формулира и излага ясно идеи, проблеми и решения пред учениците, родителите и другите педагогически специалисти;
- изразява мнение и отношение по въпроси от областта на своите педагогически изследвания чрез използване на качествени и количествени данни, описания и оценки.

➤ **Предприемаческа компетентност**

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- познава икономическите и социалните възможности и предизвикателства пред училищното ръководство, педагогическия съвет, общественния съвет и училищното настоятелство;
- познава и използва разнообразни подходи при планирането на проекти, управлението на процеси и ресурси;
- взема самостоятелно решения и поема премерени рискове.

➤ **Професионални компетентности**

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- осъзнава отговорността на учителската професия и да я възприема като съвкупност от компетенции – научни, психолого-педагогически, методически и възпитателни;
- владее научните постижения на педагогическите, компютърните науки и физиката, на базата на които осъществява успешен учебен процес с учениците от средното училище, както и изследователска дейност;

- владее и прилага в преподавателската си практика предимствата на психолого-педагогически теории за учене – бихевиоризъм, когнитивизъм и конструктивизъм;
- използва в обучението иновативни методи, провокиращи творческата активност на учениците;
- провежда обучение в електронна среда с платформи за синхронно и асинхронно обучение, в споделени виртуални среди и облачни пространства;
- комуникира с ученици и родители, осъществява сътрудничество с педагогически специалисти;
- повишава професионалната си квалификация във формални институционални обучения и в неформален контекст.

➤ **Отговорност и самостоятелност**

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- поема отговорност да управлява познавателната дейност на учениците;
- поема отговорност да ръководи ученически колективи като класен ръководител, компютърни кабинети и педагогически колективи при ръководна длъжност;
- оценява обективно собственото си представяне и представянето на другите при изпълнението на поставена задача;
- споделя професионалния си опит.

Компонент 4: ОТНОШЕНИЯ

Бакалавърът по *педагогика на обучението по физика и информатика* следва да:

- притежава готовност за прилагане на компетентностния подход в обучението и активното му реализиране в ежедневната педагогическа дейност;
- демонстрира непредубеденост към очаквани и реални постижения на учениците в зависимост от техния социално-икономически и социокултурен произход – етническа и религиозна принадлежност, националност, раса и др;
- проявява загриженост и ангажираност за постигане на социалнопсихологическия климат и атмосфера в ученическия и учителския колектив;
- ефективно прилага нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование.

ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ (към Компонент 3: КОМПЕТЕНТНОСТИ, Професионални компетентности)

Компетентности за придобиване на професионална квалификация „учител по ...“

1. Преподаване

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по ...“ в областта на дидактиката, методиката на обучението, прилагането на ИКТ в обучението. Тя отразява основни очаквания към знания, умения и отношения на учителя за организиране на процеса на обучение, осъществяването на преподаването и подпомагането на ученето, постигането на успешни резултати в овладяването на учебното съдържание.		
Знания за	Умения за	Отношения
научната област / научните области, на които съответстват учебните предмети, по които се преподава в училище	адаптиране на знанията от научната област / научните области към възрастовите особености и степента на познавателно развитие на учениците	готовност за актуализиране и адаптиране на учебното съдържание съобразно възрастовите особености, интересите и способностите на учениците
същността и основните характеристики на компетентностния подход в обучението, методи и технологии за развитие на компетентности в процеса на обучението	прилагане на компетентностния подход в обучението чрез разнообразие от методи и технологии	готовност за прилагане на компетентностния подход в обучението и активното му реализиране в ежедневната педагогическа дейност
процесите и начините на учене в процеса на обучението и дидактическите възможности за съобразяване с тях	мотивиране на учениците за отговорно и съзнателно отношение към ученето както в процеса на обучение, така и самостоятелно	ангажираност за постигане на личностен прогрес на учениците при овладяване на учебното съдържание
възможности за осъществяване на урока като основна форма на обучение	за стимулиране и поддържане на интереса на учениците към учебното съдържание	отговорност към организиране на пълноценно използване на урочното време в полза на развитието на всеки един ученик в класната стая
методи, средства, технологии, стратегии, чрез които ефективно да бъде усвоявано учебното съдържание	прилагане на разнообразие от класически и иновационни методи, средства, стратегии, технологии, чрез които да се постига оптимална ефективност в процеса на обучение	рефлексия към извършената дейност в класната стая, успехите и неуспехите в урочната работа, самоанализ и самокритичност, готовност към саморазвитие
подходи за осъществяване на междупредметни връзки и интегралност, както и за споделено преподаване по тема от учебното съдържание от учители по различни учебни предмети/модули в рамките на един учебен час	прилагане на разнообразие от подходи, методи и стратегии за реализиране на междупредметни връзки и интегралност в обучението и осъществяване на споделено преподаване съвместно с друг учител/други учители в рамките на един учебен час по една тема от учебното съдържание	готовност и положителна нагласа за ефективно реализиране на междупредметни връзки и интегралност в процеса на обучението и осъществяване на споделено преподаване с друг учител/други учители в рамките на един учебен час по една тема от учебното съдържание
адаптиране на подходите, диференциация и индивидуализация в процеса на обучението в зависимост от потребности, интереси, способности на учениците	ефективно структуриране на учебното съдържание съобразно: целите и задачите на урочната дейност; нивото на познавателното развитие на учениците; потребностите, интересите и способностите на учениците	готовност за адаптиране на методи, средства, подходи към индивидуални потребности, способности, интереси на учениците, така че всеки един от тях да може да повиши резултатите си и да постига успехи в учебната си дейност
прилагане на консултативния подход в обучението в дейности за допълнителна подкрепа за компенсиране на неусвоено учебно съдържание – при ученици със слаби оценки, ежеседмични консултации по предмети за всички ученици, както и за наваксване на пропуснатото учебно съдържание	диагностициране на пропуски в овладяването на учебното съдържание и прилагане на консултативния подход в разнообразни по характер дейности за допълнителна подкрепа на ученици	положителна нагласа към осъществяване на консултативна дейност с ученици, при които има пропуски в овладяването на учебното съдържание

структурата и спецификата на реализиране на целодневната организация на учебния ден	организиране на дейности, свързани с ученето и развитието на личността, в рамките на целодневната организация на учебния ден	готовност за осъществяване на дейности в рамките на целодневната организация на учебния ден
факторите и причините в училищна среда, които затрудняват ученето, и възможностите за тяхното преодоляване	подпомагане на децата/учениците, на които българският език не е майчин, в усъвършенстване на употребата му в процеса на обучение и като цяло във взаимоотношенията в училищната общност	готовност за стимулиране на коректността в употребата на книжовния български език като основен език на обучение както от страна на децата, на които той е майчин език, така и на останалите
разнообразие от подходи, форми и методи за обективно и справедливо оценяване на постиженията на учениците, стимулиращо по-нататъшното им учене и развитие	прилагане на адекватни подходи, форми и методи на оценяване на постиженията на учениците	адекватност и справедливост в оценяването на постиженията на учениците, нагласа за прилагане на мотивиращата функция на оценяването с цел постигане на прогрес в развитието на учениците
възможностите за прилагане на информационните и комуникационните технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние, за развитие на дигитални медийни компетентности и осъществяване на синхронно обучение в реална среда от разстояние	използване на информационни и комуникационни технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние чрез развитие дигитални медийни компетентности	готовност за използване на информационни и комуникационни технологии в процеса и при осъществяването на синхронно обучение в електронна среда от разстояние чрез развити дигитални медийни компетентности
	реално осъществяване на процес на синхронно обучение в електронна среда от разстояние	
възможностите за активизиране на самостоятелната и груповата работа на учениците чрез използване на информационните и комуникационните технологии и развитие на дигитални медийни компетентности	ефективно взаимодействие с учениците с цел установяване на степента на усвояване на учебното съдържание и подпомагане на самостоятелната им подготовка в условия на обучение в електронна среда или комбинирана форма на обучение, осъществявано чрез информационни и комуникационни технологии и развити дигитални медийни компетентности	готовност за активизиране на самостоятелната работа на учениците чрез използване на информационни и комуникационни технологии и на базата на развити дигитални медийни компетентности
възможностите за възпитателна дейност в рамките на обучението, насочена към стимулиране на ученето и активността на учениците по време на урока	прилагане на възпитателни техники за стимулиране на активната ангажираност на учениците с учене – както в условията на синхронно обучение в електронна среда от разстояние, така и в комбинирани форми	готовност за осъществяване на възпитателна дейност в рамките на обучението

2. *Взаимоотношения с учениците*

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата и професионално-психологическата подготовка на „учителя по...“ по учебни дисциплини, в които се овладяват знания, развиват се умения и отношения, насочени към ефективно взаимодействие с учениците. В основата на компетентността е подготовката за ефективно общуване с учениците както в процеса на преподаване на учебното съдържание, така и в ситуации, свързани с личностното им развитие и междуличностните взаимоотношения в ученическата общност, в контекста на индивидуалния и диференцирания подход.		
Знания за	Умения за	Отношения
същността и прилагането на центрирания спрямо ученика подход	прилагане на центриран спрямо ученика подход	осъзнаване и приемане на необходимостта от прилагане на центриран спрямо ученика подход в процеса на общуване, обучение и други училищни дейности
условията, необходими за създаването на подходящ социално-психологичен климат в класните стаи и училищата, където учениците да се чувстват спокойни, в	разпознаване на проявления на психични процеси и състояния в поведението на учениците (възрастово,	проява на адекватни, реалистични и позитивни очаквания към изяви на учениците в учебни и извънучебни дейности

безопасност, да могат да развият пълноценно своя потенциал	лично или социокултурно детерминирани) и адекватно реагиране спрямо тях	
възможности за мотивиране на учениците за учене, постижения в областта на науките, изкуството и спорта, саморазвитие	възможности за мотивиране на учениците за учене, постижения в областта на науките, изкуството и спорта, саморазвитие	готовност и позитивна нагласа към мотивиране на учениците за оптимална изява на способностите им в класната стая и извън нея
специфики на възрастовото развитие и детерминанти на психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците (вкл. на деца със специални образователни потребности; надареност в областта на науките, изкуството и спорта)	адаптиране на подходите и методите при преподаване и общуване в зависимост от възрастовите особености, както и психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците (вкл. на деца със специални образователни потребности; надареност в областта на науките, изкуството и спорта)	готовност за прилагане на индивидуален и диференциран подход в работата детерминанти на психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците (вкл. на деца със специални образователни потребности; надареност в областта на науките, изкуството и спорта)
специфики на социокултурната детерминираност на личностното и социалното развитие на учениците от мнозинството, от малцинствени групи (етнически, религиозни, мигрантски, в т.ч. бежанци), както и от семейства в неблагоприятно социално-икономическо положение	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца от малцинствени групи, от семейства в неблагоприятно социално-икономическо положение, и деца мигранти, в т.ч. търсещи или получили международна закрила	непредубеденост и позитивност на учителя към очаквани и реални постижения на учениците в зависимост от техния социално-икономически и социокултурен произход – етническа и религиозна принадлежност, националност, раса и др., както и към учениците от малцинства и с чужда националност
етичните и правните измерения на взаимоотношенията с учениците	спазване на етичните и правните норми във взаимоотношенията с учениците, както в пряко, така и в опосредствано междуличностно взаимоотношение (при използване на различни технически средства на комуникация, в т.ч. при обучение в електронна среда)	готовност за ефективно общуване с учениците и по време на обучение в присъствен и дистанционен формат чрез прилагане на развити дигитални медийни компетентности

3. *Взаимоотношения с другите педагогически специалисти*

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ по учебни дисциплини, насочени към постигане на ефективност във взаимоотношенията между учителите и други педагогически специалисти за постигане както целите на обучението, така и на цели, свързани с личностното развитие на учениците. Това предполага подготовка в областта на планирането, организирането и осъществяването на съвместни дейности с други учители и педагогически специалисти, в т.ч. екипно взаимодействие, както и обсъждане и вземане на решения при възникнали проблемни ситуации в класната стая или в други пространства на територията на училището или извън него.		
Знания за	Умения за	Отношения
необходимостта от съвместна работа с директора и зам.-директорите, другите учители и педагогически специалисти при съблюдаване на регламентирани норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него	ефективни взаимоотношения с директора и зам.-директорите, учителите и други педагогически специалисти, насочени към спазване на регламентирани норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него	нагласа за необходимостта от съвместна работа с всички педагогически специалисти за спазване на регламентирани норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него
форми и методи на съвместна екипна работа с останалите учители, в т.ч. ресурсните учители – както свързана с обучението, така и с други училищни дейности, както и с класния ръководител, при решаване на казуси, свързани с ученето и поведението на учениците, организиране на дейности и проектна работа	ефективни взаимоотношения с останалите учители, в т.ч. ресурсни учители и класния ръководител, за взаимна обмяна на информация и обсъждане на възможности за подпомагане на ученето и поведението на учениците	готовност за търсене на съдействие и подкрепа от останалите учители, в т.ч. ресурсните учители и класния ръководител, при възникнали проблеми в ученето и поведението на ученици и готовност за екипна работа с тях (вкл. в рамките на проектна дейност, организиране на празници, тържества и др.)

ролята на класния ръководител като посредник и медиатор във взаимоотношенията между учениците и другите педагогически специалисти	ефективно изпълнение на посредническата и медиаторската функция на класния ръководител във взаимоотношенията с други педагогически специалисти	като класен ръководител – готовност за взаимодействие с други педагогически специалисти при възникнали проблемни ситуации с ученици от паралелката в процеса на обучение или други педагогически дейности
етичните и правните измерения на взаимоотношенията с останалите учители и другите педагогически специалисти	спазване на професионалната етика и поддържане на конструктивни професионални взаимоотношения в общуването с другите педагогически специалисти	положителна нагласа за спазване на професионалната етика и готовност за взаимопомощ при необходимост при взаимоотношенията с другите педагогически специалисти – обмяна на ресурси, добри практики и др.

4. Лидерство

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ по учебни дисциплини, в които се усвояват знания, развиват се умения и отношения за ролята на учителя като лидер в класната стая в активно сътрудничество с учениците, който планира и се стреми към реализация на развиващи цели и високи очаквания по отношение на техните учебни постижения. Учителят трябва да е подготвен така, че да мотивира учениците да участват активно в образователни дейности, насочени към личностното им развитие, да стимулира иновативност и креативност в рамките на педагогическото взаимодействие в класната стая и извън нея, ефективно да подготвя учениците за многобройните предизвикателства, пред които предстои да се изправят в живота си.		
Знания за	Умения за	Отношения
основните теоретични проблеми на лидерството в образованието, както и подходящи форми за ефективна и конструктивна работа в рамките на класната стая и управлението на ученическия клас	създаване и убедително предлагане на ясна визия за личностно развитие на всеки един от учениците	готовност да въодушевява, призовава, мотивира и предоставя възможност на учениците активно да участват в образователни дейности и ефективно да се подготвят за многобройните предизвикателства на тяхното бъдеще
	определяне областите, върху които е необходимо да се фокусират усилията за развитие на силните страни на учениците	формулира ясни, измерими и предизвикателни, но същевременно постижими очаквания към личностното развитие на учениците
	оказване на подкрепа чрез менторство и коучинг в процеса на личностното саморазвитие на учениците	утвърждаване у учениците на увереност в собствената им компетентност и създаване на условия за тяхното участие във вземане на решения
	управление на класа като учеща и развиваща се общност	реализиране на партньорски отношения с учениците на основата на съвместното изработване на правила и очертаването на персонални траектории за учене, постижения и личностно развитие
теориите и концепциите, свързани с човешката мотивация, подходите и тактиките за оказване на влияние, както и способите и методите за повишаване на мотивацията сред учениците	идентифицирането на причините, водещи до демотивация на учениците	готовност да идентифицира формалните и неформалните лидери между учениците и да се консултира (формално или неформално) с тях по отношения на дейности и/или решения, касаещи пряко ученическия клас
	разработване на стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията за учене и приобщаването в образователните дейности на всеки ученик	готовност за оказване на адекватна помощ и подкрепа на всеки, когато това е необходимо и/или подходящо
		създава условия за утвърждаване на собствена преподавателска стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията и приобщаването на всички ученици в образователните дейности

	активното сътрудничество с учениците при планирането и реализирането на дейностите, свързани с мотивирането на ученическата общност	готовност да прилага обективна система за измерване на постиженията на учениците, като търси начини да награди и отличи тези от тях, които са постигнали високи резултати
същността на иновациите, процесите по разработването, развитието и прилагането на иновативни образователни практики в класната стая и особеностите на човешката креативност в училищна възраст	използване на въображение и прилагане на творчески подход при генерирането на идеи, предлагащи вземането на решения, свързани с образователните дейности	създава условия за стимулиране на креативността на учениците и нетрадиционното им мислене при решаване на проблеми
	разработване и реализиране на оригинални и нетрадиционни идеи, когато това е възможно, приложимо и би довело до по-добри резултати в рамките на класната стая	готовност за създаване на условия за положителна промяна и активно оспорване на статуквото, когато са налице доказателства, че съществуват по-ефективни подходи и практики от действащите към момента
	създаване, установяване и активно подкрепяне на култура на непрекъснато генериране на иновативни идеи и прилагане на иновативни практики в образователния процес	готовност да въвежда полезни иновативни практики в образователния процес и да установи иновативна култура в рамките на класната стая

5. Работа с родителите и семейната общност

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ в областта на учебни дисциплини, насочени към усвояване на знания, развитие на умения и отношения за ефективно взаимодействие с родителите и други представители на семейната общност.		
Знания за	Умения за	Отношения
основни характеристики на семейната среда, оказващи влияние върху развитието и възпитанието на детето	разпознаване на основни характеристики на семейната среда, влияещи върху развитието и възпитанието на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
основни типове семейства в съвременния свят и специфики на влиянието на техните особености върху развитието и възпитанието на детето (вкл. културата, традициите, специфики на идентичността на семейните общности)	диагностициране на влиянието на конкретни типове семейства и социокултурната детерминираност на семейното възпитание върху развитието и възпитанието на децата	
основни специфики на взаимоотношенията между детето и представителите на семейната общност (родители, сестри/братя, прародители, роднини)	разпознаване на влиянието на взаимоотношенията в семейната среда върху личностното развитие на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
факторите и причините в семейната среда, които подпомагат или затрудняват ученето и възможностите за тяхното преодоляване чрез активно взаимодействие с представителите на семейната общност	установяване на ефективни взаимоотношения и взаимодействие с родителите и представители на семейната общност по повод овладяване на учебното съдържание и поведенчески прояви на учениците, както и по отношение превенция на риска от отпадане от образователната система	готовност за взаимодействие с родителите и представителите на семейната общност за преодоляване на затрудненията в ученето

подходи, форми, методи за взаимоотношения със семейната общност и възможности за взаимодействие с представители на семейната общност (вкл. при обучение в електронна среда чрез подпомагането на развитието им на дигитални медийни компетентности)	организиране и ефективно осъществяване на родителско-учителски срещи и други форми на взаимодействие при постигане на взаимна ползност за училището и семейството, както и мотивиране на родителите и представители на семейната общност за активното им включване в тях	готовност за включване на родителите и други представители на семейната общност в различни форми на взаимодействие с представители на училищната общност
	ефективно взаимодействие с представители на семейната общност при обучение в дистанционен формат за подпомагане на самоподготовката на учениците и методическо консултиране на възрастните как да подпомагат процеса на учене вкъщи	готовност за взаимодействие с представителите на семейната общност при осъществяване на обучение в електронна среда

6. *Възпитателна работа*

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ в областта на теорията и методиката на възпитанието. Те са насочени към усвояването на знания, развитието на умения и отношения за подпомагане на процеса на личностно развитие на учениците като индивидуалности и членове на обществото.		
Знания за	Умения за	Отношения
възможностите за формиране и развитие на личностни качества, социална компетентност и основни компетентности към развитие на личността у учениците	реализиране на възпитателни дейности и ситуации за формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците, както и на компетентности, насочени към личностното развитие на учениците	готовност за реализиране на възпитателни дейности и ситуации, чрез които се развиват личностни качества, социална компетентност и комплекс от компетентности у учениците за подпомагане на личностното им развитие
основни принципи и съдържателни направления на възпитателната работа съобразно нейната целенасоченост, ценностна ориентираност, актуални потребности на обществената практика	прилагане на възпитателни принципи и съдържателни направления на възпитателната работа в зависимост от поставени цели, задачи, социални и личностни потребности	готовност и ангажираност за осъществяване на разнообразни по характер и насоченост възпитателни взаимодействия
възможностите за осъществяване на възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна (в т.ч. проектна) дейност	организиране на разнообразни по характер и насоченост възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна дейност – развитие на просоциално поведение, социална компетентност, гражданска компетентност, личностни качества за здравословен начин на живот, екологично поведение и др.	готовност за реализиране на разнообразни по характер възпитателни взаимодействия в урочна, извънкласна и извънучилищна дейност
възможностите за поддържане на спокойна работна учебна атмосфера в класната стая, при която всеки ученик да има условия за постижения в ученето	организиране на подходяща работна учебна атмосфера, в която всеки ученик да може да развива способностите си оптимално и да има възможност за тяхната изява	проява на загриженост и ангажираност за постигане на социално-психологическия климат и атмосфера в класната стая
методи и техники за превенция и справяне с конфликтни ситуации	прилагане на методи и техники за превенция и справяне с конфликтни ситуации в класната стая и останалите пространства от територията на училището	осъзнаване на необходимостта от разрешаване на възникнали конфликтни ситуации и готовност за тяхното разрешаване
причините, условията и факторите за агресивно, асоциално и антисоциално поведение на ученици и възможностите за педагогическа реакция	адекватно реагиране на прояви на агресивно поведение на ученици в класната стая и останалите пространства от територията на училището	готовност за необходимостта от навременна реакция при прояви на агресивно поведение на ученици
възможности за развитие на качества в рамките на личностната и социалната компетентност, необходими за живеене в динамичните условия на съвременния живот	осъществяване на възпитателни взаимодействия с цел развитие на качества у учениците в рамките на	готовност за развитие на комплекс от компетентности у учениците за живот в съвременните социални условия

	личностната и социалната компетентност, необходими за живеене в динамично развиващи се ситуации в живота	
знания за форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи възпитателна работа в областта на здравето, спорта, културата	взаимодействие с други институции и организации, осъществяващи възпитателна дейност или ангажирани със създаването на условия за възпитателни дейности – областни, общински, синдикални, граждански, медии и др.	отвореност към взаимодействия с различни институции и организации за реализиране на възпитателни дейности

7. Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на „учителя по...“ в областта на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование.		
Знания за	Умения за	Отношения
обусловеността на педагогическата работа в мултикултурна и приобщаваща среда и спецификите на практическите ѝ проявления	адаптиране на педагогически подходи, методи, средства в зависимост от индивидуални и социокултурно детерминирани потребности на учениците	отвореност и безпредразсъдъчност към биологично и социокултурно детерминирани различия на учениците
нормативната регламентираност на осъществяването на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование	прилагане на нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование в практически педагогически дейности	готовност за спазване и ефективно прилагане на нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование
методи, техники, средства за възпитание на толерантност, уважение, съпричастност, разбирателство, солидарност, добронамереност и др.	прилагане на методи, техники, средства за възпитаване на качества, като толерантност, уважение, съпричастност, добронамереност и др.	готовност за организиране на дейности и прилагане на подходящи методи и средства за възпитание в толерантност
	хуманно разрешаване на възникнали проблемни ситуации в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна и приобщаваща образователна среда	
ефективни практики на взаимодействие с деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност	активно включване на всички ученици, независимо от различията им, в урочна, извънкласна, извънучилищна дейност за постигане на общи образователни и възпитателни цели	нагласа за изграждане на стратегии за обучение на ученици с различия върху техните проявени качества и способности
знания за форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи дейност в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна среда, в областта на интеркултурното образование, приобщаващото образование и социалното включване	организиране на урочни и извънкласни дейности на сътрудничество между деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност	разбиране и приемане на необходимостта от осъществяване на дейности, при които сътрудничеството между деца със социокултурни различия е водещ организационен компонент